

A fiatalok védelme és a háború.

— A fiatalok szegedi felügyelő hatóságának 1915. évi működéséről. —

Írta: Zsoldos Benő.

A fiatalok felügyelő hatóságának szervezésekor bizonyára még sejtés alakjában is aligha élt a szervezők lelkében az a gondolat, hogy nemsokára elkövetkezik az az idő, mikor teljes nagyságában ki fog bontakozhatni a társadalom és jogászvilág előtt ennek a minden ízében kifogástalanul bevált intézménynek a jelentősége és amikor valóban égető szükség lesz a felügyelő hatóságok fokozottabb és mindeneknél odaadóbb tevékenységére. A már idestova két év óta viharzó háború csakhamar meghozta ezt az időt és ma e tekintetben ott állnak, hogy a gyermekvédelemnek s általában a fiatalok védelmének a front mögötti kiélességet nemzeti érdekét társadalmunk minden rétege — azelőtt nyilvánított idegenkedését és előítéleteit félretéve — háborús nélkül elismerni kénytelen. Hiszen köztapasztalati tény, — miként ezt dr. Orkányi Ede kuriai bírónak, a fiatalok szegedi felügyelő hatósága elnökének most közzétett kitünő évi jelentése is igazolja — hogy a háborús évek alatt a csavargó, züllésnek indult, elzüllyött gyermekek száma elszomorítóan növekedett.

Mikor a múlt év folyamán ezen a helyen a fiatalok szegedi felügyelő hatóságának 1914. évi működését ismertettém, nagy lelki örömmel igyekeztem kifejezést adni annak, hogy a szegedi felügyelő hatósághoz hasonlóan az ország valamennyi ilyen műhumánus testülete a háborús viszonyok között és az ezek által engedett méreteken egyre fokozottabb tevékenységet igyekezett kifejteni a gondjaira utalt és apátlaná lett árvák gondozása körül, s hogy a fiatalok védelme a háború alatt a lehető legjobb kezékbe van bízva. Az e téren azóta előálló eredmények ezt a meggyőződést a legteljesebb mértékben igazolták s szinte elismeréssel kell beszégnünk itt azt a tényt, hogy a szegedi — működésének arányát és eszközeit tekintve — a vidéken a legnagyobb felügyelő hatóság. Háborús tevékenysége a fiatalok védelme terén az előző évinél sokkalta intenzívebb, a háborús viszonyok követelményéhez még nagyobb mértékben hozzáilleszkedő volt az 1915. esztendőben, tehát abban az évben, mely az 1914. év utolsó öt hónapjával szemben első percétől az utolsóig a véres harcok jegyében illeszkedett a világtörténelmi időszakok láncolatába.

Az 1915., most köznebecsajtott évi jelentés szerint a felügyelő hatóságnak a háborús gyermekvédelem érdekében kifejtett legfontosabb mentési akciója, ugy kulturális, mint etikai, higiéniai és szociális szempontból: *a gyermekmunkások létesítése.* Csak lerontanám a hatását a jelentés ama szép szavainak, melyekkel erről az ország-szerte követésreméltó, derék intézményről megemlékezik, ha az ide vonatkozó részt szó szerint ide nem íratnám: „Szeged város társadalmának áldozatkészségéből — úgy mond — az árnyas Makkos-erdő lomb-sátorában balzsamos, kristálytiszt, illatos levegőjében gyermekek üdülőtelepet szervezték, melyet a mellette elterülő hét hold szántóföldön gyermek munkásokkal kapcsol össze. A gyakorlati emberszeretet ezen útján két hónapra keresztül naponta átlag 150 1—14 éves korú gyermek felé nyújtotta ki segítő, mentő kezét. Vidáman, zászlókkal vonult ki naponta a szabadba az apró sereg, hogy átvegye a természet legszebb birodalmát, a madárdallos, vadvirágos erdőt. A délelőtti, pedagógusok felügyelete mellett, tervszerű testi munkákkal, izomfejlesztő játékokkal töltötték. Délben a megértő emberbarátok adakozásából táp-

láló, meleg ebédet kaptak. A délutánt fürdés, játék, gyógynövénygyűjtés, slójd foglalta le, hogy ezután este, testben-lelekben izmosodva, nőtasszóval térjenek vissza szüleikhez. Mikor a gyermekesereg utolszor összejött, hogy átvegye a gondozás végett kiosztott cserépvirágot, hálátelt szívvel búcsúzott el attól a jó nénytől, aki szervezője, gondozója, mindene volt ennek az intézménynek, akinek áldásos működéséről mindenki tud. Ez a jó néni a szegedi állami kisegítő iskola finomlelkű, nagytudású igazgatónője.”

Azok között a gyermekvédelmi intézmények közt, melyeknek keretében a fiatalok szegedi felügyelő hatósága az 1915-iki háborús esztendő folyamán is a lehető legintenzívebb tevékenységet fejtette ki, van a fiatalok foglalkoztató műhelye, amelyben a múlt év folyamán összesen 122 fiatalot nyert elhelyezést és melyet a Szegedi Jótékony Egyesület tart fenn. Az évi jelentés szerint ebben az évben felépült a nagy asztalos-műhely és jelentékenyen kibővült a cipész-műhely: az előbbi arányainak méreteiről elég tudnunk, hogy az Országos Pedagógiai és Tanszemmuzeum árleltetésén 1770 korona áru sovoda foglalkoztató eszköz készítésére nyert megbízást; az utóbbiban pedig 380 pár cipőt készítettek és javítottak a hadbavonultak gyermekei és a hadiárvák javára, ezenkívül beszereztek és kiosztottak 314 pár facipőt és 277 fiatalpu papucsot. Ugyanez a kitünően bevált foglalkoztató műhely a múlt évben népkonyhát is vezetett, melyben naponként átlag 300 egyén kapott meleg ételt.

Egyik legfontosabb része volt 1915-ben a felügyelő bizottság működési körének az ez évben oly nagyarányúvá fejlődött *anya- és csecsemővédelmi akció*, amely téren valószínűleg vezető szerepet vitt a szegedi jótékony nőegyletek hasonló irányú mozgalmai között. Hatásköre, forgalma kibővült, míg a területi felügyelet körében 1913-ban 130, 1914-ben 193 bejelentés érkezett, addig 1915-ben ez a szám már 315-re emelkedett.

A központi hatalmak diadala hozhat csak békét.

— Román lap a francia rokonszenv kimulásától. — Az antant ígéretése, a kétségbeesés szava. —

Bukarest, április 21. A francia-olasz testvériséggel való szédélgsnek már nincs fogánatja s a testvéri állszeretet helyét az alapos, a jogos testvéri gyűlölet foglalja el. E hangulatnak kifejezője a „Seara”, amely az alábbi érdekes cikket közli:

Nem mulik el nap, hogy az antant, élén Franciaországgal, ne hirdesse különösen a semleges országoknak szóló jelentéseiben, hogy központi hatalmak az emberiség szent elvei ellen harcolnak, a nemzetközi szabadság ellen s kivált a kisnépek függetlensége ellen.

Ebből tehát az következik szerinte, hogy a kisnépek álljanak melléje, védelmezzék meg a szent elvet és küzdjenek a szabadság, egyenlőség és testvériség szent eszméiért, *ha mindjárt a népeket és jogokat eltipró Oroszország is a dicső állam, amely szorultságában elég arcátlanul azt meri hirdetni, holott tényleg amióta megvan, ő a szolgaságnak, az elnyomásnak e földön legklasszikusabb országa.* Egy dolgot látszott nagyot, nemeset alkotni, — az első dumát, ezt azonban a forradalom osinálta meg, a cár,

A hatóság területén felügyelet alatt állott 1915-ben a jelentés szerint 206 kísérletileg kihelyezett és 564 próbára bocsátott fiatalok. Az Országos Gyermekvédő Liga által fenntartott *Árpád-Otthonból*, — honnan sokan vonultak hadba az idősebb növendékek közül — a múlt évben 27 fű, a makói Erzsébet-Szeretetházból pedig 43 leány lett kísérletileg kihelyezve.

E helyütt feltétlenül kiemelendőknek és elismerést érdemlőknek tartom a jelentés azon további adatait, amelyek szerint a felügyelő bizottság érintkezésben állott a m. kir. rokkantügyi hivattal és jelentkezett is 30 rokkant katonára; tekintélyes összeget gyűjtött a hadiárvák felsegítésére (csaknem 10.000 koronát); a szegedi Kath. Nővédő Egyesület által fenntartott leányotthonba 54 leány utaltatott be és a fiatalok könyvtárából 574 olvasó összesen 3946 művet olvasott.

A közel jövő tervébe is enged némi betekintést a mindenre kiterjedő gonddal megszerkesztett évi jelentés. Megtudjuk ugyanis belőle, hogy előkészületben van a hatóságnak egy nagyarányú mozgálm: a gyári munkásnő-otthonok és az ipari munkásoknak és munkásnőknek patronázs-szervezete, ismeretterjesztő és szórakoztató délutánok, mozielőadások, énekkarok, önképzőkörök rendezése, létesítése stb. Látnuk tehát, hogy a felügyelő hatóság az ő szerencsés sebészi kezeivel az eddiginél is mélyebben akar nyulni a szociális bajainkat legnyitabban előtáró társadalmi sebek közé: a gyári munkásnőknek otthon csekély vagy semmi felügyelet alatt hagyott gyermekeit a munkaidő tartamára gondjaiba veszi, fiatalok gyári munkásokat és munkásleányokat lassu, de céltudatos mentési munkával, okosan szórakoztató eszközökkel megőrzi a gyári munkán kívül töltött szabad idők rosszra csábító hatásaitól. Bizvást reméljük, hogy a legközelebbi jelentés már e téren is számottevő eredményekről fog beszámolhatni és magának e nagy emberbaráti intézménynek önfeláldozóan buzgó vezére a háború után a nemesen végzett munka büszke tudatával fog hivatkozhatni arra, hogy a szegedi felügyelő hatóságot — oly sokféle akadály leküzdése után — az ország egyik legeső szociális és humánus intézményévé emelte.

a szent szinódus és a muszka főurak csak szétverték, bebörtönözték és bitóra vitték legideálisabb tagjait. A „szabadság” ez országának csak megvásárolt gazemberek lehetnek apostolai, még akkor is, ha Francia- vagy Olaszország a szövetségesei.

Am térjünk vissza a jelentésekhez.

Gunyos mosoly fákad ajkunkon ezek olvasásakor, kivált, ha egy kicsit visszanezünk a múltba, amikor ezek a frázisok éppen ily lármások, éppen ily eredménytelenek voltak. E frázisok nem újak, a szikkadt agyu francia diplomácia III. Napoleontól lopta el, aki 1870-ben szószerint ezeket mondotta, a midőn a népekhez intézett kiáltványában azt állította, hogy „az ő diadalától függ a szabadság és a műveltség sorsa.”

Poincaré és Joffre harci tehetetlenségüket Napoleon frázisainak plagizálásával igyekeznek eltakarni. Szégyenletes vállalkozás, keserű vigasz.

S miként 1871-ben, ma is az emberiség szabadsága és műveltsége nem a franciák frázisain fog felépülni, hanem a németek diadalain, akik nyugat kalmár népeit önmeg-